

«ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ У
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ:
НОВІ РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ»

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

26 вересня 2023 року

Соціологічна асоціація України
Південноукраїнське відділення САУ
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет психології, політології та соціології
Universitatea de Stat din Moldova
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
Centrul Sociologie și Psihologie Socială al ICJPS
Asociația Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova

**«ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ У
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА
ВИКЛИКИ»**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
26 вересня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

**ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ У
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА
ВИКЛИКИ: МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

УДК 316+339.94
ББК 60.5+66.4

Рецензенти:

Інна ГОЛУБОВИЧ, докторка філософських наук, професорка, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
Денис ЯКОВЛЕВ, доктор політичних наук, професор, декан ФППС Національного університету «Одеська Юридична Академія».

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Протокол № 5 від 30.11.2023 р.

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Олена ЛІСЕЄНКО**, д. соц. н., професорка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна.

Члени редколегії:

МОКАНУ Віктор – д. соц. н., директор Центру соціології та соціальної психології Інституту правових, політичних та соціологічних досліджень Державного університету Молдови, керівник Асоціації соціологів і демографів Республіки Молдова, Республіка Молдова;

БОРІНШТЕЙН Євген – д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

ПЕТІНОВА Оксана – д. філос. н., професорка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

АТАМАНЮК Зоя – д. філос. н., доцентка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

МОКАНУ Анжела – докторка соціології, науковий співробітник Центру соціології та соціальної психології Інституту правових, політичних та соціологічних досліджень Державного університету Молдови, Республіка Молдова.

Феномен соціальної консолідації у Центрально-Східній Європі: нові реалії та виклики : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. 26 вересня 2023 року. м. Кишиневу – м. Одеса / за ред. О. В. Лісеєнко. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 93 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

© Південноукраїнське відділення Соціологічної асоціації України, 2023

© Асоціація соціологів та демографів Республіки Молдова, 2023

**ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ У
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА
ВИКЛИКИ: МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

8. Губар О. В Україні найнижчий в світі рівень довіри до влади. *Deutsche Welle*. 21.03 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [:https://www.dw.com/uk/в-україні-найнижчий-у-світі-рівень-довіри-до-влади-дослідження/a-48008771](https://www.dw.com/uk/в-україні-найнижчий-у-світі-рівень-довіри-до-влади-дослідження/a-48008771)
9. Довіра до держави: як зберегти національну єдність заради перемоги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/dovira-do-derzhavi-yak-zberegti-natsionalnu-ednist-zaradi-peremogi>
10. Панченко Ю. Рейтинги Зеленського різко зросли на тлі війни. *IWPR*[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://iwpr.net/global-voices/zelenskys-approval-ratings-soar-amid-war>
11. Горбачик А.П. Війна як фактор зміни структури та рівня довіри // Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.

Олена ПРИХОДЬКО

*кандидатка соціологічних наук,
Криворізький державний педагогічний університет, Україна*

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА УКРАЇНЦІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Соціальна, фінансова, психологічна та юридична підтримка українських громадян, які перебувають у країнах Європи вкрай важлива задля їх адаптації та реінтеграції у нові умови проживання. Адже повномасштабне вторгнення росії призвело до безпрецедентних наслідків, у тому числу соціальних, які призвели до масштабної хвилі міграції.

За інформацією Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, від початку війни за кордон виїхали понад 6,2 млн українців. Європейська комісія зазначає, що станом на початок серпня 2023 року в ЄС перебувають трохи більше ніж 4 мільйони людей. Проте точна кількість українців, які стали біженцями наразі невідома. За даними Міністерства закордонних справ на кінець червня 2023р. понад 8 млн українців перебували за межами держави, що фактично становить понад 20% від усього населення України. З них у Європі – близько 6 млн українців [1; 4].

Усі країни, де перебувають українські громадяни, оголосили про продовження дії програм з підтримки біженців у 2023 році. Ця підтримка включає всі аспекти правової допомоги та допомоги з працевлаштування.

Основним джерелом інституту прав біженців є міжнародні договори у формі конвенцій та угод, які регулюють статус біженців; містять конкретні положення, що визначають їх статус. Проте у вирішенні проблем українських громадян важливу роль покликане відігравати національне законодавство держав, в яких вони перебувають. Наразі існує три способи легального перебування українців на території держав ЄС: в статусі туриста; шляхом

отримання тимчасового захисту; шляхом отримання статусу біженця. Ці правові категорії громадян мають різне нормативне регулювання, різний порядок отримання та позбавлення соціальної підтримки, різне коло і сферу її застосування [2; 3]. Враховуючи закриті авіасполучення на території України, просити притулку особа може виключно в тих державах, які межують з Україною. Якщо ж особа перетне кордони кількох країн і попросить притулку у країні, яка не межує з Україною, її буде депортовано до держави, кордони якої з Україною вона перетнула вперше.

Особі з статусом біженця надається: житло, безкоштовне харчування, медична допомога (обмежена), безкоштовний проїзд у громадському транспорті, фінансова та юридична допомога. Проте протягом шести місяців особа не може бути працевлаштована, поки йде розгляд її заяви про надання статусу біженця, навіть, якщо до цього часу особа жила та працювала в цій державі.

За даними дослідження Громадської мережі ОПОРА, майже половина біженців зараз у: Польщі – 22%, Німеччині – 14,6%, США – 11%. Також багато громадян України знайшли прихисток у Чехії – 7,9%, Італії – 5%, Канаді – 4,9%, Іспанії – 3,4% та в інших державах. Майже половина українців, які виїхали за кордон, – діти. Серед дорослих більшість (83%) становлять жінки, переважно (42%) у віці 35-49 років. Переважна більшість дорослих біженців (70%) має вищу освіту. Цей показник набагато вищий, ніж частка людей з вищою освітою в Україні (29%) та в ЄС (33%). Не зважаючи на те, що це може спричинити нестачу висококваліфікованих спеціалістів в Україні, теоретично таким біженцям буде простіше знайти роботу в ЄС.

Різна політика країн приводить до різної адаптації українців на ринку праці. Так, у Німеччині працюють лише 15% біженців, в Італії – 12%, у Польщі працевлаштувався 41% українців, у Чехії – 47%. Попри те, що значна частина має вищу кваліфікацію, вони працевлаштовуються на роботу у сферах з нижчим рівнем оплати праці – логістиці, промисловості, сільському господарстві, будівництві, готельному бізнесі. Так, у Німеччині та Латвії низький відсоток працевлаштованих біженців пов'язаний з державною політикою: українців перед пошуком роботи заохочують пройти курси з вивчення мови [1; 4].

З 2023 року деякі країни запроваджують більш жорсткі вимоги для отримання різного роду допомоги для українських громадян. Кожна країна самостійно вирішує, які соціальні виплати, пільги та види допомоги надавати українцям задля адаптації у суспільстві, в якому вони наразі перебувають. Проте існує залежність між розмірами та видами соціальної підтримки та статусом, який особа планує отримати у державі перебування. Тому, якщо особа зацікавлена у отриманні всіх соціальних прав та у терміновому поверненні на територію України після закінчення бойових дій, при цьому не

має наміру залишатись в ЄС, то оптимальним рішенням буде саме отримання тимчасового захисту. Якщо ж особа переслідує більш далекоглядні цілі, як то отримання права безстрокового проживання та доступ до інтеграційної системи ЄС, тоді є сенс звернутись з заявою про отримання статусу біженця.

Література:

1. В яких країнах українцям надають найбільшу фінансову допомогу <https://www.volynnews.com/news/all/-u-iakykh-krayinakh-ukrayintsiam-nadaiut-naybilshu-finansovu-dopomohu/>
2. Комарова О.О., Братченко Л.Є. Проблеми зайнятості та працевлаштування внутрішньо переміщених осіб .- Матеріали XXII Міжнародної наукової онлайн-конференції «Харківські соціологічні читання» «Соціологія на війні: місія та соціальна відповідальність науки» https://sau.in.ua/event_held/vidbulasya-hhii-mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferenciya-harkivski-socziologichni-chytannya/
3. Свящук А.Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/phd_2_copy.pdf
4. Фінансова допомога українським біженцям у країнах Європи <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/finansova-dopomoga-ukrajinskim-bizhencyam-u-krajinah-yevropi-skilki-platyat-ta-yak-otrimati-50332604.html>

Інна ПРОНОЗА

*кандидатка політичних наук, доцентка,
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна*

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій протягом останнього часу сприяв підвищенню ефективності у суспільній сфері, сфері комунікацій та поширення інформації. Що є фундаментом для узагальнення, визначення та впровадження у широкий обіг поняття інформаційної війни із застосуванням різноманітних впливів на соціально-політичні процеси та явища. Умовно їх можна поділити на інформаційно-психологічні та інформаційно-технічні та відповідно до цього класифікувати об'єкти впливу під час інформаційної агресії та інформаційної війни.

Беззаперечно процеси створення та забезпечення безпеки вважаються різними в державах через різні внутрішньополітичні процеси, культурні дискурси та моделі соціалізації. Таким чином, агенти національної безпеки постійно керуються різними внутрішньодержавними установками, які формують ставлення, що в кінцевому підсумку відображається на формуванні та реалізації політики через стратегічні поведінкові прояви. Таким чином,